

Stockholm 29 mars 1944

Finska frågetecknen.

Efter finska regeringens avböjande not den 21 dennes och Moskvas därpå följande svar, där skulden för fredskontaktens misslyckande lades på motparten, har officiellt ingenting av betydelse inträffat i Finlands mellanhavande med Ryssland. Två faktorer äro dock att iakttaga. För det första ha ryssarna icke vidtagit några som helst offensiva militära åtgärder — den väntade bombningen av Helsingfors har tillsvidare uteblivit — och Washington har icke, som man befarade, avbrutit de diplomatiska förbindelserna med Finland. För det andra är en påtaglig strömkantning inom finländsk opinion på väg, som tillsvidare yttrar sig i skärpt presskritik mot regeringens taktik under förhandlingsperioden. Detta har inrapporterats även till Berlin, som på sistone icke uttalat sig lika kategoriskt om Finlands fasta beslut att fortsätta kriget vid bundsförvantens sida.

Vad som bestämmer Rysslands och Förenta staternas hittillsvarande passiva hållning undandrar sig säkert bedömande. Enligt tillgängliga referat berörde Churchill i söndagens radiotal lika litet Finland som Turkiet. Man kan blott gissa, att de allierade fortfarande sätta sådant storpolitiskt värde på överenskommelse med Finland, att de beväpna sig med tålmod och ämna ge Finlands folk en tidsfrist att överfänka sin belägenhet. Med några finska angrepp ha ryssarna icke att räkna, och man menar måhända, att fredstanken, en gång väckt och nyss inom räckhåll, skall småningom få inrikespolitiska följder.

Det har också sagts från västmakthåll, att dörren mellan Finland och Ryssland visserligen smält igen men icke blivit läst, vilket måste tolkas så, att den vid försiktig behandling ånyo kan öppnas. I avvaktnen härpå må sägas, att om vederbörande i Moskva verkligen vilja en uppgörelse i godo med Finland, även de böra hämta lärdom av sina misstag i det förflutna och söka vinnlägga sig om mera konsekventa och kloka förhandlingsmetoder. Redan från början var det

det nej till de ryska villkoren, som regeringen sedermera till allmän överraskning och — efter rysk förbild — plötsligt publicerade den 21 mars.

Denna framställning av Västra Nyland kan fullständigas med några mindre kända upplysningar. Tvivelsutan fanns i Finlands riksdag onsdagen den 15 mars en säker majoritet för regeringens negativa inställning. Man hade eljest föreställt sig, att den majoritet på 105 röster mot 80, som i plenum tisdagen den 29 februari gav regeringen sitt stöd för fortsatta förhandlingar på grundval av de för riksdagen då kända ryska stilleståndsvillkoren, skulle varit ett uttryck för "fredsaktivisternas" verkliga styrka i Finlands riksdag. Majoriteten bestod då av socialdemokrater, svenskar, några agrarer och liberaler, medan minoriteten utgjordes av samlingspartiet, agrarer och IKL-are. Den gången röstade samlingspartiets ledare, statsminister Linkomies, mot sitt parti men har nog sedermera fått absolution efter sitt bestämda uppträdande den 15 mars i riksdagen, då han å regeringens vägnar begärde bemyndigande att avslå de ryska villkoren.

Riksdagens ställning vid sistnämnda tillfälle var beroende av socialdemokraternas hållning. Man vet nu, att denna avgjordes genom finansminister Tanners energiska ingripande vid deras gruppmöte på tisdagskvällen den 14 mars, då partiets flertal mot 27 röster till sist följde honom på avslagslinjen. Därest socialdemokrater och svenskar gått samman, som fallet var den 29 februari, skulle regeringen fått emot sig en s. k. motiverad dagordning med krav på förhandlingarnas fortsättande, vilket nödgat den att avgå. Socialdemokraterna ryggade tillbaka för perspektivet att desavuera sin mäktige och kraftfulle partichef med resultat att denne räddade regeringen Linkomies. På Finlands bekostnad? undrar nu oppositionen, som fått tid att överblicka det puzzle, som regeringens förhandlingspolitik onekligen erbjuder. Svenska Pressen i Helsingfors säger också rent ut, att regeringens Linkomies i strid mot längslar-

nämligen tydligt, att den plötsliga publiceringen av stilleståndsvillkoren den 1 mars motverkade sitt ändamål, därest detta varit att ge Finlands folk en föreställning om att det icke var fråga om obetingad underkastelse utan om förhandlingar på grundval av villkor, vilka av ryssar och anglosaxare ansågos vara rättvisa och rimliga. Objektivt kan en förnyelse av 1940 års Moskva-fred aldrig åsättas detta betyg, och i Moskva borde man ha vetat, att flertalet av Finlands folk ännu icke betraktade världsläget och sin egen ställning på så sätt, att det ville reflektera på en fred till detta pris. När sedan värdefulla uppmjukningar genom det svenska utrikesdepartementets förmedling vidarebefordrades till Helsingfors, så skedde detta under hand, vilket innebar, att villkoren i sin ursprungliga hårdhet blevo offentliga, medan lindringarna hemlighöllös. Det förefaller, som om man antingen skulle insvept hela förhandlingsproceduren i sekretessens slöja eller också alltigenom bort vidhålla offentlighetsprincipen.

Vad den andra faktorn, den finländska självbesinningen, angår, har denna bl. a. fått ett lika hovsamt som betecknande uttryck genom en ledande artikel i den finlandssvenske riksdagsmannen John Österholms organ Västra Nyland i Ekenäs. "I sanningens intresse" fastslås där vissa viktiga sakförhållanden. En del tidningar fingo sålunda opåttalt propagera, att förutsättningarna för förhandlingars inledande skulle vara de finska truppernas avmarsch från nuvarande ställningar till 1940 års gräns, innan underhandlingarna kunde begynna, vilken oriktiga föreställning var företrädd också inom riksdagen. Konung Gustafs hänvändelse var obekant för både utrikesutskottet och riksdagen i dess helhet. Vidare var den s. k. enhälligheten vid det avgörande riksdagsplenum, som ägde rum onsdagen den 15 mars, uteslutande av "teknisk" och icke av saklig natur — vilket givetvis icke hindrat Uusi Suomi att med djupa brösttoner bedja världen beakta saggda "enhällighet". Västra Nyland bekräftar nu vad som förut antytts, att under den timmes debatt, som föregick beslutet, svenska riksdagsgruppen framförde kritik mot regeringens ståndpunkt; därjämte uttalade även en del enskilda riksdagsmän en från regeringen avvikande mening. Av vissa skäl avstod emellertid oppositionen från ett direkt motförslag, varefter talmannen Hakila passade på att formulera riksdagens beslut så, att denna enhälligt godkände regeringens förslag, d. v. s.

na hos den stora massan av Finlands folk, vid valet mellan de två alternativen — fred på de ryska villkoren eller fortsatt krig — valde kriget.

Hur kan man då förklara, att regeringen Linkomies, som tillkom för ett år sedan för att söka förverkliga Finlands uppfattning om sin rättighet att sluta sitt eget krig och som nyligen i sådant syfte sände Paasikivi till Stockholm, nu skyndat sig att med bagatelliserande av modifieringerna avslå de ryska villkoren. Många av de pinsamma frågetecken, som föranledas av regeringens sätt att handha censuren och informationen, skulle måhända få en mera entydig lösning, om den ville eller kunde omtala hela sanningen. Nu frestas man till hypotesen, att intern kännedom om en "ungersk" tidtabell för Finlands räkning i sista hand avgjort regeringens beslut.